

Hus, Jan

Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor)

Mikuláš z Poříčí, O velebné svátosti těla a krve Pána Krista

In: Hus, Jan. *Mistr Jan Hus v polemice a v žaláři : překlady, komentáře a poznámky*. Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor). Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019, pp. 140-150

ISBN 978-80-210-9323-2; ISBN 978-80-210-9324-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141439>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MIKULÁŠ Z POŘÍČÍ, O VELEBNÉ SVÁTOSTI TĚLA A KRVE PÁNA KRISTA

*Ve starém tisku: „O velebné svátosti těla a krve Pána Krista, co a kterak o ní držáno od věrných a věříno býti má. Spis Mistra Jana k Robertovi v Konstanci v žaláři sepsaný. Item jiný o témž. A pak list k témuž mistra Jana Rokycany“.*⁵⁸²

Obrázek „Mistr Jan Hus – Robertus“ jsme převzali z titulního listu Konáčova tisku „O velebné svátosti“ NK ČR, sign. 46 G 832 přív. 25 s laskavým svolením NK ČR.

Stejně jako výše u traktátu O manželství i zde následuje přepis ke čtenářské potřebě, nikoli kritická edice.⁵⁸³ Přepis je pořízen na základě digitalizované kopie starého tisku Národní knihovny České republiky v Praze, 46G 832, a to podle pravidel, uvedených zde výše v úvodní poznámce k českému překladu spisu De matrimonio (O manželství). Znovu zde děkujeme za účinnou pomoc doc. Pavlu Koskovi. – Husovy biblické citáty jdou zde výjimečně určeny v případě dvou veršů v překladatelově dedikaci, zcela na začátku textu. Vše další je analogické k přepisu českého překladu traktátu De matrimonio.

O velebné Svátosti těla a krve Pána Krista, co a kterak o ní držáno od věrných a věříno býti má.

Urozenému vládyce panu Benešovi Kalenicovi z Kalenic a na Škvořeticích kněz Mikuláš, kostela svatého Petra na Poříčí v Praze farář, pozdravení vzkazuje. „Na moudrost všech starých ptáti se bude múdry a písma prorockého pilen bude

582 Překlad Mikuláše od svatého Petra na Poříčí, vytiskl Mikuláš Konáč z Hodíškova, Praha 1522. Ota Halama, *Pikartské dialogy*, Praha, Lidové noviny, 2012, s. 158, č. 14, s. 33.

583 Kritickou edici hodlal pořídit a vydat v 70. letech minulého století Amedeo Molnár, tato práce však zůstala v rukopise.

„Dej Bože, Robertovi, ať všechno to pochopí správně“

a vypravování mužů znamenitých ostříhati bude“, duch Boží v knihách Ecclesiastici v XXXIX⁵⁸⁴ praví. A skrze Jeremiáše v VI. kapitole⁵⁸⁵ dí, řka: „Stůjte na cestách a ptejte se na cesty staré“ etc. Někdy Čechové předkové naši na múdrot starých se vyptávali a cestami starými krácejíce túto radú Duchu svatého se zpravovali, a jakého sú skrze to prospěchu a slovútnosti před Bohem i přede všemi národy dosáhli, zjevné jest. Těchto pak našich časů na jaké múdroti se ptáme a jakými cestami chodíme, co nám a zemi této někdy přelavné již z toho přišlo a nezměníme-li, nač přijde, vidíme; ale ať bych tesklivý nebyl, na kterých múdrot (jiné pomina) Mistr Jan Hus, kterým se mnozí nynější vůdce tarasují, se ptal a kterakými cestami chodil, z tohoto jeho kratičkého o velebné svátosti těla a krve Pána Krista spisu, kterýž v Konstanci v žaláři svému příteli Robertovi sepsal, poznati můžete. Kterýžto spis aby z latinské řeči v českou obrácený vytištěn a tvé milosti ode mne za jakýž takýž dárek dán býti mohl, usyloval sem. Z kteréhož poznáš, jak velmi se nesrovnává nynějších mnohých učitelů múdrot s tohoto starého učitele múdrotí, a kterak cesta jich daleko jest od cesty jeho.⁵⁸⁶

Mnohokrát si prosil, nejmilejší, abych tobě něco o svátosti těla a krve Pána našeho Ježíše Krista napsal, kteréhožto víra mezi přesvatými náboženství křesťanského⁵⁸⁷ kusy, jakož se obecně říká, pokládá se. Neb čtyři sú nejhlubší, nejskrytější, a víry naší nejvyšší tajnosti. První o přesvaté Trojici, druhá o božském předzvědění a uložení. Třetí o vtělení Slova a čtvrtá o velebné svátosti těla a krve Pána našeho Ježíše Krista. Protož při všech těch čtyřech kusích i při všech jiných věřených já, človíček, mysl mú Písmu svatému sem poddal a poddávám, nic nechť o všem smysliti neb mluvití jemu odporného, ale věře přepevně podle zprávy svatého Augustýna cožkoli chce Kristus o sobě věřiti, a nic nevěře, což chce o sobě nevěřiti. Věře také s svatú matkú cirkví o vsí pravdě věřící, jakož chce požehnaná Trojice o ní věřino býti, drže také obecních sněmů a svatých doktorů cirkve smysl otevřeně neb přikrytě. Drže také to srdečně, že nežli bych chtěl co svatě víře odporného mluvití, že bych chtěl v naději a pomoci Pána našeho Ježíše Krista trpěti trápení ukrutné smrti. Jakož sem pak pod tímto vyznáním některé napsal knížky, učil sem, četl, odpovídal v koleji pražské a kázal sem lidu v království českém⁵⁸⁸ Čtení Pána našeho Ježíše Krista, pod týmž také vyznáním věrným a pobožným vymíňuje lepší smysl dotknu pro tebe kusů těchto. Nejprv, proč ustanovena jest tato velebná svá-

584 Srv. Sír 39, 1–3.

585 Srv. Jer 6, 16.

586 Dedikace Benešovi z Kalenic dál pokračuje stručnou anotací dalšího eucharistického spisku Mikuláše z Poříčí a listu Jana Rokycany.

587 křesťanského: emendace, tisk má *křesťanskými*.

588 Vynecháno *et specialiter Pragae* („zejména v Praze“), výše v překladu s. 127.

tost. Druhé, co má o ní věříno býti. Třetí, že má přijímána býti, a čtvrté, kterak má od věrných přijímána býti.

Neb tyto čtyři věci rozumíny býti mohou v slovích Apoštola v prvním k Korintom v XI kapitole, když dí: „Pán Ježíš v kterúž noc zrazován byl, vzal chléb a díky čině lámal i řekl: Beřte a jezte, toť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude. To čiňte na mé připomínání.“ A potom dí: „Ale zkus se sám člověk, a tak z chleba jez a z kalicha pij.“ Když dí Apoštol, že Pán Ježíš vzal chléb a díky čině řekl: „Toť jest tělo mé“, dotýká, co má věříno býti. A když dí, že Ježíš řekl: „Vezměte a jezte“, dotýká, že ta svátost má přijímána býti. A když dí: „To čiňte na mé pamatování“, znáti dává, proč jest ustanovena. A když dí: „Zkus se sám člověk, a tak z chleba toho jez a z kalicha pij“, oznamuje, kterak ta svátost velebná má býti přijímána.

Při prvním, totiž proč jest uložena těla krve Páně svátost, ukazuje se, že je pamatování Pána našeho Ježíše Krista. Nebť jest řekl: „To čiňte na mé pamatování.“ Protož má kněz tu velebnú svátost obětovati a láik nábožně přijímati na památku Pána našeho Ježíše Krista, totiž že věrný v přijímání se svátosti velebné má spolu v paměti míti, co nejvíc může, život Pána Jezukrista. A ačkoli zvláště umučení jeho má míti v paměti, jakož dí Apoštol v I. k Koryntom v 11: „Kolikrátžkolivěk jísti budete chléb tento a kalich píti, smrt Páně zvěstujete, dokudž nepřijde“, však při obětování a přijímání jím mají skutkové a dobrodiní připomínána býti. Protož na mši svaté říkají kněží: „Obětujeme tobě i tento kalich spasitedlný na památku umučení, vzkříšení a vstúpení Pána našeho Ježíše Krista.“ Tři věci tu se jmenují, kteréž se zvláště skrze obětování svátosti velebné znamenají, umučení, vzkříšení a vstúpení Ježíše Krista Pána, v nichž jest vyzdvižen, neb při umučení z země na kříž, při vzkříšení z hrobu, a z smrti k životu, při vstúpení z světa na nebe. A to pozdvižení má míti v paměti kněz, když pozdvihá a obětuje v svátosti velebné Bohu Otci tělo Kristovo, kteréž sám Kristus obětoval na oltáři kříže, aniž nadarmo, ale na vykúpení mnohých. Neb to znamená řekl: „Totoť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude.“ A protož dí svatý Augustýn De consecratione distinctio II, že obětování té svátosti jest umučení Kristovo v vyznamenávané služebnosti, totiž znamená služebně umučení Pána našeho Ježíše Krista. A na znamení toho kněz chtěc mši slúžiti v mnohé rúcho se oblačí, kteréž znamená rúcho, v němž v umučení svém on, Ježíš, jest posmíván od židů a pohanů. Hle, z slov Kristových a Apoštola dokazuje se první, totiž proč svátost těla a krve Páně jest uložena, že na jeho připomínání, a zvláště na paměť přetěžkého, přeohavného, přeuzitečného a přeslavného umučení. Protož ktož nábožně je pamatuje, ten duchovně tělo jeho jí a krev pije, ačkoli svátosti velebné tehdaž nepřijímá. To rozjímej, nejmilejší, umučení Kristovo měj v paměti, a svátost velebnú přijímej nábožně a pokorně, když můžeš.

Druhé jest, což sem pověděl, co má věříno býti o té velebné svátosti. Kdež pravím, že cožkoli Kristus Ježíš skrze se apoštolom a skrze ně i skrze jiné svaté doktory vydal a cožkoli drží svatá jeho církev o té svátosti velebné, to pevně má vě-

řino býti. A na tom vůbec dosti bylo mnohým svatým věřiti, i dosti jest neučeným a sprostným křesťanom zprávy nemajícím širší, neb když věří sprostní, že z moci a z ustanovení Krista, pravého Boha a pravého člověka skrze posluhování kněze⁵⁸⁹ jest v svátosti velebné pravé tělo jeho, kteréž počato jest a narozeno z Marie Panny nejčistší mocí Svatého Ducha, kteréž umučeno jest na kříži, kteréž ležalo v hrobě tři dni, kteréž vstúpilo do nebe a sedí na pravici Boha Otce. To a nejiné bez nového podstatného početí jest v té svátosti velebné. Též krev, kteráž vylita na kříži na odpuštění hříchů z téhož těla. Neb jest řekl Kristus Ježíš: „Vezměte a jezte, toť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude. Pijte, to jest krev má, kteráž za vás vylita bude na odpuštění hříchů.“

Také věřino býti má, že tak dobrý, jako zlý kněz, maje víru pravú při svátosti velebné a maje úmysl tak činiti, jakž přikázal Kristus, a říkáje slova na mši podle zřízení církve, posvěcuje, to jest mocí slov posvěcování činí služebně, aby bylo pod způsobem chleba pravé tělo Kristovo, též pod způsobem vína služebně že jest pravá krev Kristova. A pravím, činí služebně, že jako služebník Kristů, kterýžto mocí a slovy Kristovými činí to, což činí Kristus mocí vlastní a slovy vlastními proměňuje chléb v tělo své a víno v krev svú. A protož zpívá církev:

„Naučení se dává křesťanom,
že v tělo se proměňuje chléb a víno v krev.“

A opět:

„Slovo tělo, chléb pravý,
slovem tělo působí,
a býváť krev Kristova víno.
Nevystatčí-li rozum,
na samé víře dosti buď.“

Pravím také, že tak dobrý, jako i zlý kněz posvěcuje, neb Bůh skrze něj působí, jakož praví svatý Augustýn O těle a krvi Páně a pokládá se I q. I: „Svátost těla a krve Páně ani od dobrého více ani od zlého méně působí se kněze, neb ne hodností posvěcujícího, ale slovem působí se Stvořitele.“ Také svatý Řehoř I q. I capitulum Mnozí z světských dí: „Svátosti Páně ani zásluhami dobrých se rozmáhají, ani zlých se umenšují“, neb ne služebník, ale moc působí Ducha svatého. To o těle a krvi Páně, o křtu a o pomazání rozuměno býti má.“ Hle, kterak zjevně praví tito dva velicí svatí a doktorové církve zvláštní, že skrze zlého služebníka působí v svátostech slovo a moc Spasitele⁵⁹⁰, a protož on z toho chválen býti má jakžto velmi slavný mistr! Neb poněvadž chválen bývá řemeslník, kterýž skrze čistý

589 Psáno kníže.

590 Vynechán přípisek některých rukopisů, výše v překladu pozn. 518, s. 130.

a dobrý nástroj věc dobrú a čistú působí, kterak více chválen býti má ten řemeslník výborný, kterýž tak dobrý, čistý, převyšeny a přejasný skutek čistě, dobře a dokonale činí skrze zlý, nečistý a nedostatečný nástroj! Ten smysl před kněžstvím mým držel sem a od počátku kněžství mého kázal sem i psal, jakož se nalézá v knížkách v kázání o těle Kristově, kteréž sem psal léta prvního mého kázání, kteréž bylo, jakož mi se zdá, léto Páně MCCCC první. A potom sem učil v koleji pražské čta knihy Mistra hlubokých smyslů, tuším léta Páně MCCCCIX, když pan Alexander v konciliu pisánském volen byl papežem. I odpustiž Bůh všemohúci nepřátelem mým, kteříž pravili a na římský dvůr žalobně donesli, že bych kázal, že kněz jsa v smrtném hříchu neposvěcuje a nic nepůsobí. Ale pravdať jest, žeť sem říkal i kázal, psal sem i píši, žeť každý takový nepůsobí a neposvěcuje hodně a důstojně, ale nehodně Bohu a sobě k zatracení působí a posvěcuje potupuje jméno Boha svého. Neb v knihách Malachie v první kapitole píše se: „K vám, ó kněží, kteříž to potupujete jméno mé a řekli jste: V čem sme potupili jméno tvé?, obětujete na oltář můj chléb poškrvněný. Ktož jest mezi vámi, aťby zavřel dvěře a zapálil oltář můj vděčně? Neníť vůle má mezi vámi, pravíť Pán zástupů, a daru nepřijmu z rukú vašich. Hle, pravíť Pán, že zlí kněží potupují jméno jeho obětující na oltáři chléb porušený. Protož Řehoř svatý I q. I, Mnozí svěští: „Poškrvnějeme ovšem chléb, totiž tělo Kristovo, že nehodně k oltáři přistupujeme, a smrdutí čistú krev pijeme.“ To ten praví. Tehdyť kněží sůce v hříchu smrtném když slúží, posvěcují a obětují nevzáctně, proti vůli Páně to činí. Jakož praví Pán: „Ktož jest z vás, jenž by zavřel dvěře a zapálil oltář můj vzáctně. Neníť mi vůle v vás a daru nepřijmu z rukú vašich.“ A poněvadž prostý člověk, kterýž méně zavázán jest svátost Páně přijímati, totiž pod menší pokutu nežli kněz, jí jí a pí v hříchu nehodně, k saudu zatracení svého, čím více kněz, kterýž z příčiny dokonalosti, z příčiny umění, kteréž má míti, a z příčiny přešlechtilého posluhování nehodně k saudu svého zatracení v hříchu posvěcuje a jí! Neboť praví Apoštol v prvním k Korintom v XI. kapitole: „Ktož jí tento chléb a pí kalich Páně nehodně, súd sobě jí a pí, nerozvažuje těla Páně.“ A kterakého se hříchu dopouští každý tak čině, okazuje Apoštol, tudíž řka: „Ktož bykoli jedl tento chléb a pil kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně“, to jest podle svatého Ambrože, „pokuty smrti dá, jako by Krista zabil“. Z tohoť bude, že zlí přijímající svátost, přijímají tělo a krev Páně,⁵⁹¹ a protoť zpívá církev:

„Přijímají dobří, přijímají zlí
způsobem nerovným:
života neb smrti.
Smrt jest zlým, život dobrým:

591 Vynecháno *alias non diceret Apostolus qui enim manducat panem hunc et bibit calicem Domini indige, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini*, výše v překladu s. 131.

viziž z rovného přijímání
kterak jest nerovný výchoz.“

Zkušení této řeči jest, jakož chce Augustýn na Čtení svatého Jana na Petrovi a Ji-
dášovi, nebť sú zároveň pravé tělo a pravú krev Pána našeho Ježíše Krista přijali.⁵⁹²

Což se pak lámání dotýče, o tom zpívá církev:

„Když se pak láme svátost,
nepochybuj, ale pomni,
žeť tak mnoho jest pod drobtem,
jak mnoho pode vším se přikrývá.“

Opět: „Přijímá jeden, přijímají tisíc:
jak mnoho tito, tak mnoho on,
aniž přijímaný skončení běře.“

Z toho máš, že se tělo Kristovo neláme, když se láme svátost, ani těla Božího
ubývá. Jakož ani počíná podstatně býti skrze posvěcení, ale způsob Svátosti tentýž
počíná býti i přestává. To také jest, že všickni jedící a pijící posvátně svátost těla
a krve Páně všickni jedí též tělo a pijí tůž krev Pána našeho Ježíše Krista.

Věděti také sluší, že po slovích posvěcování v svátosti tak dlúho jest tělo a krev
Páně, jak dlúho zůstává způsob chleba a vína, a není obvláštěně tělo a obvláštěně
krev, ale „pod obojím způsobem zůstává Kristus celý“, jakož zpívá církev. Protož
tělo Kristovo jest pod způsobem chleba skrze proměnění chleba v též tělo, a krev
jest následlně; a krev jest pod způsobem vína proměnění vína v krev, a tělo pod
týmž následlně.

A bylatby nejbláznovější nesmyslnost a nejmrzutější praviti, že toliko když kněz
pozdvihá svátost velebnú, tehdy jest tělo Kristovo, a když položí, tehdy není. Kte-
réžto bláznovství, jakož sem porozuměl, někteří mně chtěli připsati. A není divné,
ještoť zlostní a nestydatí nepečují, coby měli mluviti, jediné, aby mluvili. Nebť sú
tak mistři a zákonníci popuzeni súce z kázání pravdy proti Pánu pravili, že jest
opilec, blázen, ďábelník, svůdce lidu, buřič všeho židovstva, rušitel soboty, neřád-
ných rodičů syn, zbranitel daně císařské, sobitel královského důstojenství, ruhač,
jiné zdrávy čině samého se neuzdravuje. Ale ačkoli v hrob tělesně za tři dni padl,
pravda však konečně vstala. Jižť vidí, kterak se nespravedlivě rúhali, žalovali a od-
súdili Pána. I my brzo uzříme, kterou jsme víru drželi a co sme zlého učinili naším
bratřím bez viny.

592 Vynechán delší úsek textu *sed disparem exitum ... et verum sanguinem Domini Iesu Cristi*, výše v pře-
kladu s. 131–133.

Také věz, že tyto řeči „tělo Kristovo a krev lidu se dělí“, „tělo Kristovo užím neb sem viděl na mši“, „tělo Kristovo pěstuje se rukami“, mají rozuměny býti a obráceny k svátosti neb k způsobom. Protož na to slovo Berengaria De consecratione distinctio II, kdež vyznává, že po posvěcení netoliko jest svátost, ale i pravé tělo a krev Páně, a že vpravdě v rukú kněží pěstuje se a věrných se zuby stiskuje, praví Výklad: „Rozšafně rozuměj a všecko k způsobu obracuj.“ Totiž tak rukama kněžskými pěstuje se svátost, to jest způsob svátosti, a zuby se tlačí svátost, totiž způsob svátosti. Tak také rozuměti se má tomuto mluvení „tělo Kristovo lidem se rozdává neb dělí“, to jest svátost těla Kristova, „krev Kristova se dává neb vlévá“, totiž svátost krve Kristovy, „viděl sem neb viděti budu na mši tělo Kristovo“, to jest svátost těla Kristova, v níž se věří býti tělo a krev Pána Ježíše Krista.

Třetí, co umínil sem pověděti, jest, že ta svátost velebná má přijímána býti. Nebť dí Spasitel: „Vezměte a jezte, to jest tělo mé.“ Proč pak přijímána býti má od věrných, pokládá sám Spasitel tři konečné příčiny Johannis VI: První jest v něm přebývati a jej přebývajícího v sobě míti, když dí: „Ktož jí mé tělo a pí mú krev, ve mně zůstává a já v něm.“ Druhá jest neumřítí navěky. Jakož dí: „Ktož jí chléb tento, neumře navěky.“ Třetí příčina jest míti život věčný, jakož praví: „Ktož jí tělo mé a pí mú krev, má život věčný. Súť jiné příčiny k těmto prostřední, jako očistěnu býti od hříchů, prospívati v ctnostech, vysvobozenu býti od muky očistce,⁵⁹³ posyl-niti se proti nepřátelom, totiž proti světu, tělu a ďáblu, umdlíti v sobě pokušení, prospěti živým i mrtvým, obveseliti anděly i svaté v nebi, přiblížiti se k nebeskému království, hotovu býti umřítí pro Krista, radovati se duchovně v něm, osvícenu býti v duchu a čekati ochotně království Božího. Nu, nejmilejší, budeš-li tyto příčiny v přijímání svátosti vážiti, k přijímání se pilně, ochotně a pokorně těla Páně připravíš. Ty pak příčiny rozjímaje v mysli budeš také vážiti těm odporně, ktož nechť přijímati těla a píti krve Pána Krista. Neb ktož nejí hodně těla Páně, nezůstává v Kristu skrze milost, ani Kristus v něm. Item ktož nejí konečně, umře navěky, item nemá života věčného etc., neb neprospívá v ctnostech, nebývá zachován od muk, neslyní se proti nepřátelom, nekrotí v sobě pokušení, neprospívá živým i mrtvým, totiž k životu věčnému, dobře jsa živ, nebť jest zle živ, neoveseluje andělu a svatých, neblíží se k nebeskému království skrze zaslúžení, není hotov umřítí s Kristem, ani se raduje duchovně v něm, ani osvícen bývá duchovně etc. Protož běda bídnému, ktož zhrzí takovými dobrými věcmi, jakož sem řekl, a v ty zlé padá. A tehdy, nejmilejší, aby toho zlého ušel a dobrého došel, přijímaj najprv hodně svátost velebnú, neboť dává Kristus Pán k jedení řka: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé.“ Z toho máš třetí, že svátost velebná má býti přijímána.

<Po> čtvrté povědíno bylo, proč ta svátost velebná má přijímána býti. A přijí-mati se má nábožně a pokorně v víře, naději, lásce, s poctivostí a bázní, jakož dí Apoštol: „Ale zkus se sám člověk a tak z chleba toho jez a z kalichu pij.“ Máť se

593 Vynecháno *quam deberet homo pati*, výše v překladu s. 135.

tehdy člověk zkusí, aby jedl tělo Kristovo a pil krev hodně k životu věčnému a ne nehodně k zatracení. Zkusí se pak má člověk v třech duchovních ctnostech, totiž v víře, naději a lásce, také se má zkusí v ctnostech mravních. A nejprve v víře, věří-li, jakož již povědíno o svátosti velebné podle uložení Krista a svaté církve;⁵⁹⁴ v naději, kteráž je očekávání blahoslavenství, a že již více nebude hřešiti smrtedlně, a že hodně jísti bude tělo Pána našeho Ježíše Krista k života věčného dojití; zkus se třetí v lásce, jestliže Boha nade všechno miluje a bližního jako se samého. Zkus v ctnostech mravních: nejprv v opatrnosti, činí-li všechno k chvále Boží opatrně; v spravedlivosti, jestliže každému, což jeho jest, dává, Bohu bázeň, milost, poslušnosti a čest, bližnímu milování a sám sobě středmost, totiž mírné obcování; zkus v zdrželivosti, pí-li středně a jí, postů od církve uložených neruší-li, a jestli zdrželivě neb čistě živ; zkus se v síle, kteráž jest ctnost k podstupování hrozných věcí pro spravedlivost, zkus se v ní, směl-li by smrt hroznú podstupiti pro Krista, kterýž jest podstupil smrt přeoahavnú, přetěžkú a přehroznú za něj; zkus se v myšlení, v slovu, v skutku, aby myšlení nebylo neslušné, slova nebyla oplzlá, nepoctivá, mrzká, podvodná, utrhavá neb prázdná. Neb poněvadž, jakož praví Spasitel, Matouš XII. kapitola: „Z každého slova marného, kteréž by mluvili lidé vydadí počet v den soudný“, kterak mnohem více z slov oplzlých a škodlivých! Zkus se člověk v skutku: nejprv, aby nebyla neslušná věc, kterouž činí, aby žádného díla nečinil neužitečného chtě, a ovšem aby nečinil neslušného neb škodného. Zkus se v skrušení, želé-li srdečně hříchů na zpovědi, dobře-li jest se všech zpovídal; na úmyslu, má-li pevný úmysl více nehřešiti. Zkus se v dostiučinění, činí-li pokání a chce-li dokonati. Hle, takť se zkusí má člověk, protože praví Apoštol: „Zkus se sám člověk“, a tak, totiž čistý od hříchů a <v> svědomí vyčistěném, „z chleba toho“, kterýž dává život čistému,⁵⁹⁵ „jez, a z kalichu“, to jest z té, kteráž v kalichu jest svátosti, krve, jenž vylita jest na odpuštění hříchů, „pij“. Ó, kterak šťastný jest člověk, kterýž podle toho zkušení svrchu položeného život svůj způsobuje, aby Krista hosti a bydlitele v svátosti velebné hoden byl v nové milosti sobě přijíti! A zase kterak nešťastný jest to svědomí celou slzí studnicí oplakalé, kteréž se tak zlými zšeredilo skutky, aby v něm ne Kristus, ale ďábel přebývati měl a panovati!

Také znáti sluší, že jedení těla Kristova též i pítí jedno jest duchovní toliko, jenž jest v Kristu přebývati a Krista přebývajícího v sobě míti. O kterémž dí sám Pán Johannis VI: Ktožť jí mé tělo a pí mu krev, ve mněť zůstává a já v něm. Kdež praví Augustyn in omelia super Johannem: „Toť jest tehdy jísti ten pokrm a ten nápoj pítí, v Kristu zůstati a jej zůstávajícího v sobě míti.“ A k tomu duchovnímu jedení a pítí zavázání sme pod zbavením věčného života, jakož praví Pán Johannis VI: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pítí jeho krve, nebudete míti života v sobě.“

594 *Sancta Romana ecclesia*, výše v překladu s. 136.

595 „dává život čistému“ je překladatelské nedorozumění: orig. *dat vitam mundo*, nářáčka na J 6, 33 – „dává život světu“. Latinské podstatné jméno *mundus* (svět) je zaměněno za přídavné jméno *mundus*, a, um – „čistý“.

Druhé jedení těla a pití krve Páně jest toliko posvátné. A jest, kterým člověk v hříchu smrtdelném jí a pít velebnú svátost, kteréž učinil Jidáš Škariotský. A slove toliko posvátné, protože jeda tak a pije nezůstává v Kristu skrze milost ani Kristus v něm, ač by jedl tělo Kristovo a pil jeho krev v svátosti. A tento rozdíl jedení míní S. Augustyn, když dí: „Nejedúcí jí a jedúcí nejí“, neb najprv nejeda posvátné člověk spravedlivý jí duchovně, neb přebývá v Kristu skrze milost a Kristus v něm, ale jeda posvátné člověk nehodný nejí duchovně, nebť nepřebývá v Kristu ani jeho má přebývajícího v sobě.

Třetí jedení a pití jest posvátní i duchovní. A jestiž, kterýmž člověk spravedlivý hodně přijímá tělo a pít krev Kristovu v svátosti, neboť tehdaž přijímá svátost velebnú, tělo Kristovo a krev, i věc svátosti, jenž jest milost, kteréž se připojuje Pánu Kristu, pro kteroužto milost slove tato svátost eukaristia,⁵⁹⁶ totiž dobrá milost neb láska.

První jedení bude věčné, neb věčně zůstanú svatí v Kristu a jej v sobě zůstávajícího mítí budú. Druhé nebude věčné, ale mám za to, žeť trvati bude až do soudného dne, jakož i zlí křesťané nehodně přijímajíce tělo Pána Jezukrista. Třetí má trvati do saudného dne podlé té řeči „Smrt Páně zvěstujete, až přijde“.⁵⁹⁷ Druhého jedení neb přijímání mají se velmi varovati a třetího nábožně užívati. Ale nestůjte, toto, totiž třetí, v mnohých potuchlo, protože první v nich zmizelo docela neb velmi sstydlo v přiblížování dne saudného, kteréhožto příští znamení dal Spasitel učedníkům svým řka, Math. XXIII ka(pitola): „Rozmnožíť se nepravost, neb zstydne láska mnohých.“ První zajisté křesťané, že byli vrúci v milosti Kristově, jedli sú každý den svátost velebnú, neb v Skutcích Apo(štolú) II stojí, že „byli každý den v lámání chleba“, totiž v přijímání velebné svátosti, jakož mluví výkladové a svatý Cyprián v jedné epištole, a protož hotovi byli pro Krista Pána smrt trpěti každý den. Ale po času, když ustydla láska, přijímali v den nedělní. Potom, když se více rozhojnila nepravost, lidé od častého přijímání odcházeli, a protož ustanoveno bylo, aby aspoň na velikých slavnostech v svátosti těla Páně přijímali. A když se rozmohlo lakomství, pýcha a smilství v křesťanech, a tak zapomenutí umučení Kristova, kteréhož paměť v přijímání jeho těla a krve připomíná se, uloženo jest, aby aspoň⁵⁹⁸ jednu v roce najměň svátost velebnú při Veliké noci zpovídajíc se přijímali. Ale již chce dokonána býti zlost, že mnozí toliko v hodinu smrti chtějí a jiní nikdá přijímati Páně svátosti: i kterakž ti hotovi budú umřítí pro Krista, kteříž se nekochají v jeho pokrmu výborném z největší daném lásky a milosti k přemožení konečně všeho zlého? Běda těm, kteříž „nechutenství mají nad pokrmem tímto“ spasitedlným a nejsladším, kterýž „lačné naplňuje dobrými věcmi a ošklivé propouští marné“.

596 Vynecháno *ab eu quod est bonum, et caris, gracia vel caritas*, výše v překladu s. 138.

597 Vynecháno *Primam manducacionem deberent omnes homines habere*, výše v překladu s. 138.

598 „uloženo jest, aby aspoň“: emendace, tisk má *uložena jest aspoň*.

A že z milosti božské, v Kristu bratře nejmilejší „jíž sú dnové spasení“ a pokání, protož svlekúce starého člověka pracujmež celú srdce žádostí, abychom ke dni velikonočnímu, kterýž se přibližuje, s čistým životem, skrušeným srdcem a dobrým svědomím mohli ne sobě k saudu, ale k životu věčnému večěři Páně jísti. To nám rač dáti Ježíš Kristus, pravý Bůh, Boží a Marie Panny syn, na věky věků požehnaný.

Psáno v žaláři v úterý po třetí neděli postní, léta MCCCCXV.⁵⁹⁹

599 Vynechány dedikační verše, výše v překladu s. 139.